

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska
Henryka Bochniarz
Janusz Grzelak
Ireneusz C. Kamiński
Witolda Ewa Osiatyńska

Teresa Romer
Andrzej Rzepliński
Wojciech Sadurski
Miroslaw Wyrzykowski

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Maciej Nowicki
Sekretarz: Piotr Kładoczny
Skarbnik: Lenur Kerymov
Członek Zarządu: Dominika Bychawska-Siniarska

Warszawa, 8 października 2018 r.

1668/2018/PSP/JJ

Szanowny Pan

XXXXX XXXXXXXXX

Członek Zarządu

XXXXX XXXXXXXXX

ul. XXXXXXXXXXXXX

XX-XX XXXXXXXXX

W imieniu Helsińskiej Fundacja Praw Człowieka, organizacji pozarządowej, której statutowa działalność dotyczy ochrony praw i wolności człowieka, w tym praw osób z niepełnosprawnościami, pragniemy zwrócić się do Pana w związku ze sprawą osoby z niepełnosprawnością poruszającej się na wózku, której odmówiono skorzystania z usług Państwa firmy. Chcemy zwrócić uwagę na standardy, w tym międzynarodowe, dotyczące równego traktowania osób z niepełnosprawnościami w dostępie do usług. Jednocześnie chcielibyśmy zapytać o podjęte działania, które pozwolą wyeliminować możliwość powtarzania się analogicznych sytuacji w przyszłości.

Zwróciła się do nas Klientka, która wraz z córką doświadczyła trudności w skorzystaniu z usług przewozu Państwa firmy, na trasie XXXXX-XXXXX. Córka Klientki, jako osoba z niepełnosprawnością ruchową, porusza się na wózku i nie może być przenoszona na miejsce siedzące dla pasażera, co wynika z posiadanych przez nią zaświadczeń lekarskich. Dotychczas Klientka wraz z córką korzystała bez problemu z usług przewoźnika XXXXXX. Córka zajmowała wówczas miejsce w pojeździe w wózku. Zgodnie z relacją Klientki, w kwietniu 2018 r. chciała ona wraz z córką skorzystać z usług Państwa spółki, lecz została poinformowana przez kierowcę autobusu, że przejazd córki w wózku w pojeździe nie będzie w przyszłości możliwy (tym razem Klientka wraz z córką zostały wpuszczone na pokład w drodze wyjątku). Miało to wynikać ze zmiany spółki, która ma obsługiwać połączenia autobusowe (XXXXXXX) i nowych wewnętrznych regulacji dotyczących przewozu pasażerów. Jednocześnie Klientka podkreśliła, że XXXXXXXX korzysta z tej samej floty pojazdów co poprzedni przewoźnik – XXXXXXXX.

Z ogólnych warunków przewozu Państwa spółki¹ i z informacji zamieszczonych na Państwa stronie internetowej² wynika, że w określonych przypadkach i po uprzednim poinformowaniu nie jest konieczne umieszczanie wózka w luku bagażowym i przesiadanie się osoby z niepełnosprawnością na fotel pasażera. Wówczas osoba z niepełnosprawnością może zająć miejsce w pojeździe siedząc na wózku. Jednocześnie ogólne warunki przewozu

¹ XXXXXXXXX.

² XXXXXXXXX.

zastrzegają możliwość odmówienia wejścia na pokład osobie wraz z wózkiem, gdy warunki techniczne nie pozwalają na realizację usługi w taki sposób.

Z informacji prasowych³ wynika, że w sierpniu 2018 r. córce Klientki odmówiono usługi przewozu. Jak podkreślono w artykule, Klientka korzystając z Państwa infolinii uzyskała zapewnienie, że córka będzie mogła podróżować w wózku w autobusie. Mimo tego kierowca odmówił przewiezienia córki Klientki. Ponadto, miał on odnosić się do obu kobiet w sposób nieuprzejmy i arogancki.

Zgodnie z art. 32 Konstytucji RP⁴ wszyscy są wobec prawa równi i wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne (ust. 1), a nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny (ust. 2). Przepis ten wysławia dwie zasady: zasadę równości (art. 32 ust. 1) oraz będącą jej doprecyzowaniem zasadę niedyskryminacji (art. 32 ust. 2). W doktrynie prawa konstytucyjnego akcentuje się, że art. 32 ust. 2 Konstytucji RP zawiera zakaz skierowany także do podmiotów prywatnych⁵. W świetle Konstytucji należy uznać, że sytuacja, w której osobie poruszającej się na wózku odmówiono wykonania usługi przewozu, stanowi przykład zróżnicowania sytuacji prawnej w dostępie do usług tej osoby, z uwagi na niepełnosprawność.

Bardzo istotnym aktem prawnym, dotyczącym praw osób z niepełnosprawnościami, jest Konwencja ONZ o Prawach Osób z Niepełnosprawnościami (KPON)⁶. KPON opiera się na poszanowaniu przyrodzonej godności, niezależności, autonomii osoby i dokonywanych przez nią wyborów. Jednym z głównych założeń KPON, wyrażonym w jej art. 5, jest zakaz jakiejkolwiek dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność. Obejmuje to wszelkie przejawy dyskryminacji, w tym odmowę racjonalnego usprawnienia. W świetle postanowień KPON jasne jest, że osoba z niepełnosprawnością, aby móc w pełni korzystać ze wszystkich praw i wolności, ma prawo do korzystania z racjonalnego usprawnienia, jakim może być na przykład możliwość poruszania się na wózku, w tym podróżowania w nim.

W tym miejscu warto wskazać na sprawę, która była rozpoznawana przed sądami włoskimi. *Associazione (Stowarzyszenie) Luca Coscioni*, organizacja pozarządowa wyspecjalizowana w działaniu na rzecz praw osób z niepełnosprawnością, oskarżyła FlixBus Italia Srl o dyskryminację, po tym, jak kilkorgu młodym ludziom poruszającym się na wózkach odmówiono rezerwacji, jako powód podając brak ramp umożliwiających wjazd na pokład autokaru. W zamian zaproponowano im zapakowanie wózka do luku bagażowego i przeniesienie zainteresowanych na zwykłe siedzenia dla pasażerów. Rzymski sąd uznał powyższe zachowanie za dyskryminację osób z niepełnosprawnością ruchową i zobowiązał włoską firmę FlixBus do umożliwienia w ciągu 60 dni osobom z niepełnosprawnością pełnego korzystania z usług przewozu oraz do publikacji oświadczenia w dzienniku *Corriere della Sera*⁷. Należy podkreślić, że sąd uznał, że racjonalnym usprawnieniem nie jest realizacja usługi w postaci możliwości przeniesienia osób z niepełnosprawnościami na fotele pasażerów i przewiezienie wózka w luku bagażowym. Za równoznaczne z zupełną odmową świadczenia

---

³ XXXXXXXXXXXXXXXX.

⁴ Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.

⁵ J. Podkowik, Konstytucyjna zasada równości i zakaz dyskryminacji w prawie cywilnym, *Kwartalnik Prawa Prywatnego* 2016, nr 2, s. 262. M. Florczak-Wątor, Horyzontalny wymiar praw konstytucyjnych, Kraków 2014, s. 352; J. Kulesza, Głosa do wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 26 maja 2017 r. (V Ka 557/157), *Państwo i Prawo* 2018, nr 1, s. 135.

⁶ Konwencja o Prawach Osób z Niepełnosprawnościami z dnia 13.12.2006 r. (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169) - ratyfikowana przez Polskę w dniu 6 września 2012 r.

⁷ Pełna treść orzeczenia dostępna pod adresem: <https://www.associazionelucacoscioni.it/wp-content/uploads/2018/06/ORDINANZA-FLIXBUS.output.pdf> [dostęp: 29.08.2018 r.].

usługi sąd uznał sytuację, w której zaproponowana alternatywa wiązałaby się dla osoby z niepełnosprawnością z dużymi trudnościami oraz uwłaczałaby jej godności.

Warto również zaznaczyć, że sytuację pasażerów w transporcie autokarowym reguluje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 181/2011 dotyczące praw pasażerów w transporcie autobusowym i autokarowym oraz zmieniające rozporządzenie WE nr 2006/2004⁸. Choć dotyczy ono praw wszystkich pasażerów, to wprowadza szczególne rozwiązania mające na celu ochronę osób z niepełnosprawnościami. W motywie 8 rozporządzenia wskazano: „osoby te powinny mieć zatem dostęp do przewozu i nie należy odmawiać im transportu ze względu na ich niepełnosprawność lub ograniczenie ruchowe, z wyjątkiem przypadków uzasadnionych względami bezpieczeństwa lub konstrukcją pojazdów, lub infrastrukturą”.

W związku z powyższym pragniemy zaznaczyć, że sytuacja, w której odmawia się osobie poruszającej się na wózku wykonania usługi przewozu, może być uznana za przejaw dyskryminacji, sprzeczny z opisywanymi standardami. Z przywołanych doniesień prasowych wynika, że skontaktowali się Państwo z Klientką i jej córką oraz zaproponowali stosowne zadośćuczynienie. Jednak pragniemy zwrócić uwagę, że może zachodzić konieczność podjęcia działań, które wyeliminują możliwość powtarzania się w analogicznych sytuacji w przyszłości. Wobec tego uprzejmie prosimy o poinformowanie, czy w związku z zaistniałą sytuacją przeprowadzili Państwo lub planują przeprowadzić szkolenia dla pracowników Państwa spółki, w tym kierowców oraz osób obsługujących Państwa infolinię, z zakresu praw osób z niepełnosprawnościami. Jednocześnie prosimy o rozważenie możliwości podjęcia działań, które pozwolą osobom o ograniczonej mobilności na efektywne i realne korzystanie ze swoich praw, w tym także tych wynikających z Państwa ogólnych warunków przewozu.

Wierzymy, że podjęte działania wpłyną pozytywnie na zwiększenie dostępności Państwa usług dla osób z niepełnosprawnościami. Należy mieć nadzieję, że dzięki temu zostaną zniesione kolejne bariery utrudniające osobom z niepełnosprawnościami włączenie w społeczeństwo oraz korzystanie ze wszystkich praw i wolności, na zasadzie równości z innymi osobami.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Piotr Kładoczny
Sekretarz Zarządu

Danuta Przywra
Prezes Zarządu

---

⁸ Dziennik Urzędowy UE L 55.